

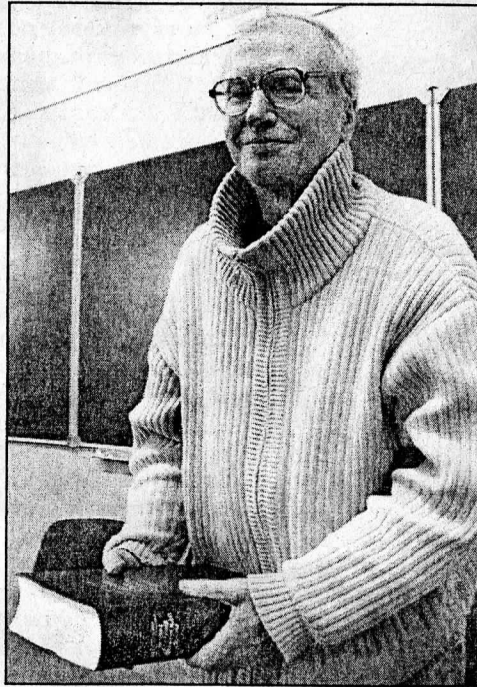
Слова на развітанне

Яшчэ адзін выдатны беларус, наш сучаснік адышоў у Вечнасць. 5 красавіка 2013 г. пасля цяжкай працяглай хваробы памёр Фёдар Антонавіч Піскуноў. Нагадаем, што якраз з яго ініцыятывы і пад ягоным кіраўніцтвам з'явіліся камп'ютарныя праграмы праверкі беларускага правапісу, электронны слоўнік і, як лагічны працяг, выйшаў папярковы «Вялікі слоўнік беларускай мовы».

Нарадзіўся Ф. Піскуноў 12 студзеня 1950 г. у вёсцы Раманавічы непадалёк ад Гомеля. У 1971 г. скончыў БДУ і атрымаў дыплом хіміка. Далей працаваў у тэхнічнай галіне: інжынерам на заводзе «Інтэграл» (і ўжо там выявіў сябе як рацыяналізатар і вынаходнік), навуковым супрацоўнікам Інстытута электронікі НАН Беларусі, у 2008–2010 гг. навуковым супрацоўнікам Фізіка-тэхнічнага інстытута НАН Беларусі. Але, бадай, самай галоўнаю справаю яго жыцця стала беларуская філалогія.

Адчуўшы вострую, надзённую неабходнасць у электронных сродках праверкі правапісу для «Microsoft Office», ён узяўся за стварэнне адпаведнай праграмы. З дапамогаю некалькіх аднадумцаў ён у 2004 г. зрабіў першую прафесійную праграму праверкі беларускай арфаграфіі «Літара» і перадаў яе ў вольнае карыстанне. Ф. Піскуноў упершыню ў беларускай лінгвістыцы прапанаваў поўную марфалагічную класіфікацыю парадыгмаў беларускага дзеяслова і назоўніка. І на аснове гэтых напрацовак стварыў электронны слоўнік «Парадыгма». Яго аб'ём – больш за 134 тысячы лексічных адзінак. Прэзентацыя і перадача ў вольнае карыстанне адбылася ў 2010 г. у Навуковай бібліятэцы імя Якуба Коласа НАН Беларусі.

"Краязнаўчая газета". Слова на развітанне

Цягам некалькіх дзесяцігоддзяў навуковец самастойна распрацоўваў электронную базу дадзеных беларускай мовы. Лагічным вынікам стаў выпуск у свет у 2012 г. «Вялікага слоўніка беларускай мовы», дзе змешчана каля 223 тысячачу словаў. Ён створаны на аснове электроннай базы шляхам апрацоўкі велізарнага тэкставага масіву (больш за 70 мільёнаў словаўжыванняў з 2 300 літаратурных крыніцаў). Выданне стала першым у беларускай лексікаграфіі арфаграфічна-граматычным слоўнікам. Прэзентацыя прайшла на філалагічным факультэце БДУ; выданне мела шырокі розгалас у навуковых і грамадскіх колах краіны.

Ужо сёння бачна, які неацэнны скарб пакінуў нам Ф. Піскуноў. Будучы хімікам, ён здолеў дапасаваць свае веды і да беларускай лінгвістыкі. Ён лічыў, што «зварот да прадстаўнічых моўных базаў дадзеных – гэта эфектыўны шлях выяўлення тэндэнцый напісання, што паслужыць асновай для фармулявання прапаноў па ўдакладненні або змене правапісных нормаў». У сваёй прадмове да «Вялікага слоўніка беларускай мовы» адзначаў: «Наспеў і пераспеў час эклезіястаўскага "збірання камянёў": адшукаць, зафіксаваць, уратаваць ад знікнення ўсё ацалелае з моўнага багацця без надання чорных пазнак "разм.", "абл.", якія часта атрымлівала беларускае слова па шаблонах рускамоўных лексікаграфічных крыніц». Можна сказаць, што мы мелі справу з чалавекам глыбокага аналітычнага мыслення, з геніяльным чалавекам. Бо толькі геній можа паставіць перад сабою адну, высокую, надзённую, неабходную сучаснікам і суайчыннікам мэту і паслядоўна рухацца да яе. Ф. Піскуноў, падобна да іншай выдатнай асобы, Івана Насовіча, самастойна склаў і выдаў беларускі слоўнік. Гэтым Учынкам ён стаў у адзін шэраг з выдатнымі беларускімі навукоўцамі, лінгвістамі. А «Вялікі слоўнік беларускай мовы» – не толькі выдатны помнік яму, але і неацэнная спадчына для многіх пакаленняў беларусаў.

На жаль, невылечная хвароба не дала ажыццявіць яму наступныя ягоныя задумы – выданне «Вялікага адваротнага слоўніка беларускай мовы», «Вялікага тлумачальнага слоўніка беларускай мовы». Але, спадзяемся, пачата я ім справа будзе доўжыцца. Сваім прыкладам ён паказаў, колькі можа зрабіць адзін самаахварны чалавек: Ф. Піскуноў удзельнічаў у дыскусіях аб развіцці мовы, у абмеркаванні зменаў у правапісе, друкаваў свае навуковыя працы ў перыядычных выданнях – і да яго прыслуховаліся, з ім пагаджаліся, з ім спрачаліся...

Мы шчаслівыя, што ў асяроддзі беларускай інтэлігенцыі і ў нашым жыцці быў такі слаўны, сумлены і такой вялікай, добрай душы чалавек. З ім заўсёды добра пачувалася, гутарылася. Было бачна, што размаўляеш з чалавекам, навукоўцам высокай культуры, інтэлектуалам.

Няхай яму пухам будзе родная беларуская зямля, родная раманавіцкая зямля. А мы будзем памятаць і Асобу Фёдара Антонавіча, і тое, што ён здолеў зрабіць на Зямлі для Беларусі.

*Ніл Гілевіч, Уладзімір Гілеп,
Сяргей Законнікаў, Васіль Зуёнак,
Мікалай Прыгодзіч, Крысціна Пучынская,
Уладзімір Пучынскі, Алесь Разанаў,
Валер Стралко, Георгій Ткачэвіч,
Алег Трусаў, Тэнадзь Цыхун*

НІЛ ГІЛЕВІЧ

Во калі б гахнуць!..

(Замест рэцэнзіі на «Вялікі слоўнік беларускай мовы» Ф.А. Піскунова)

*Фёдар Антонавіч Піскуноў,
Не будучы навукоўцам вядомым,
Склаў слоўнік на чвэртку мільёна слоў
І выдаў – адным велічэзным томам.*

*Возьмеш у рукі – вось гэта вага!
Колькі ж тут золата ў кожным слоўцы!
Во калі б гахнуць ім як мага
Катораму з ёлупняў па дахоўцы!*

*Паразумеў бы, напэўна, ураз
І не плявузгаў дурноце дурное,
Што надта ж бедная мова ў нас
І думаць нам трэба на іншай мове.*

2012

Рада ГА «Беларускі фонд культуры» і рэдакцыя «Краязнаўчай газеты» шчыра смуткуюць з прычыны заўчаснай смерці **Фёдара Антонавіча ПІСКУНОВА** і выказваюць спачуванне родным і блізкім памерлага.